

983

983

Motubatsi EME

K34/120^b/_a

0-1b

Namola hlôôlô, etc. Ch. 9: 628-671**Thamaga ya Mabjana.**

Kgaoganyô	Bogare	Letlakala
199	Namola Hlôôlô Mollô	628-634
200	Moreku gaa ethekolle	635-636
201	Go rôka le go rekisha, kgale ka Sepedi	637-639
202	Badimo bare, Wene o ja o re kôna	640-642
203	Ga la thosana go hlôka ngaka - le thosane ngaka dilegôna	643-645
204	Go rôlwa maina le mokgwa wa Sepedi	646-649
205	Go rôlwa maina a basadi ka Sepedi	650-652
206	Putshišo go dikahlolo	653-654
207	Babushi ba setshaba sa Bapedi (Bopedi)	655-657
208	Kgoshi "Michael" Mashupjwe Dinkwanyane - Sekwati	658-659
209	Mokgwa wa go kwa tša mesô Moshate	660-661
210	Tau tša hlôka Seboka -	662-663
211	Serôstô sa kgorosho ya Makarapa (1884-1909)	664-665
212	A dira bjang Matôkwane go bakgogi?	666-668
213	A keng se hlodilego leratadima le motho?	669-670
214	Seriteletšo - "Conclusion"	671.

Namola Hlōlō Mollō.

Se, ke sešma se tsenago dikahlolong tša kgōrō ya Marota, Mohlang wa dipherekano goba go diphapano tša metse le dikgōrwana; le dithlalanong "Divorcement"; ge ditaba dile mekgweng ya thlalani goba ya boshoro bja go gōgōlana kutlanong magareng a ba fapani. Ge lebatla leitše la sokamolla (Sekamolla) diganong tša bo-banthera-bare; gomme gwa hwetšwa gore, dipefelano digalagalela tlogōlanō; gōna kgōrō e tlo sekamolōla phapang go Thulare yare; Kgoshi! Thulare gaa namole hlōlō mollō, bana ba, ba se ke ba tshumišana dishaa le go wetšana tše; ka gobane mmelaedi o re: "Ke kgale ke di dutshi ka maragō gomme ke gōna seshu sekōkōlago pele go gōtōlōla". Kgoshi! Tlou ye marumo e a kwele:

Mmelaediwa le yōna o re: "Ke reng ka nōkōlwa lehlōkwa ka nkong, ka dula ke e kgonere ka lapeng yaba nna, gwa fapanwa gomme ke tsentšwe pherehlō aowa! Barwa - Modishe le reng?"

Bjalo Thulare, o tlo rēma phapano ye, goba efe le efe ye e swanago ka mekgwa le melaš ye:- (1) Namola hlōlō mollō. (2) Hlape sa mushi.

(a) Mosadi Mantwampe morwedi wa Morōna Dibate Mampuru, a tlogōlanywa le Mokgomana Mogase Motubatse Sekwati; ka ngwaga wa 1923. Mmigi a gapile matiyakathoka kantle le poledishano go tatago mothepa. Eitše mohlang molato o sekiwa kgorong, letlaatswa la hwetša gore, kotsi eukametše morwa Motubatse gomme ga go ka mowe a ka ephemang ka gōna; ke ge Mokgomana Magase a re: "Barwa Thōbōjane! Nkahloleng lehono, le nna ke hlwe ke le ahlola fa kgorong ye". Kgōrō ya retollela go Thulare mabaka akhwi:-

- (1) Mantwampe o fetotše lapa la gagwe Letlawaa.
- (2) Mosadi yo o fitisha bootswa bja serota.
- (3) Mosadi yo ke mmamorato wa ~~xxx~~ bashamanyana ba mengwaga ye "18 years".

Morêna Mogase M. Sekwati, kgôrô ye, e morweša molato wa go gapa Matiyakaghoka le bommalane kantle le tašlo ya Letlaatswa le la Marota.

Thulare: Morwamakuba! "O phoshitše molaš wa Sepedi, feta le matiyakathoka gomme o lefa kgôrô ye, pholo ka moswane e tle fa mahlong aka". Hlabirwa!

Morêna Motubatse (Mogase) Sekwati: O robetše badimong ka 1924. O robetše seboledi sa kgôrô ya Marota.

(b) Mosadi Mamirwane Morwedi wa Morêna Moukangwe Mphela, o tlogelanywa le Morêna Lekalanke Mamothame Peetswa Mampuru: Monna yo, o be a golofetše leoto gomme mosadi yo wa senganga a mmekiša ka baka laoto le tee, bjalo kgôrô ya bona kgwedi mahubeng; ya namola hlôšlô mollô.

Mosadi yo, ebe-ele motho wa dithetha-mohloka-khutšo lapeng: Batho ba ba tlogelane ka 1925 gôna fa Mohlaletse "Paradys".

Thulare a rêna tlogelanyo ye, mm nabapi le kotsi ye itšego ya dira ke mosadi leina e lego Maapetle morwedi wa Kgoshi Kgoloko Kgolane Kgoloko a bolailwe morwa Phethedi Kgoloko Sekwati ka selšpê, a morêna leshita-phiri gomme le nankhono o ile badimong: "Namola hlôšlô iho gwariano kgôrô ya Marota".

Mosadi yo Maapetle, o buyile kgolegong gomme o sa nwa bjälwa le ka wôna matšatši mm akhwi a 1959 gôna ka mo Madibong "Geluku Location" Sekhukhuneland.

(c) Morêna Dinakanyane Kgobalale Serôka wa ga Lebeea (Lebeya), yêna a go bolawa ke Phalane Matshi (Matjie) ka mphereferere wa Makhuduthama-gana a kgôrô ya Marota, ka 1958. O be a tlogelane le ba gabo; ka baka la go se be le kwano nabo gomme ibile o bolailwe a sa thokotswe ka kahlolelo ya hlare sa mushi.

Gomme gaele komanyana ya methepana a duneletšwe go bapadiša, ka thatô ya mekgwa ya Serota, gomme e le gore e foba fêla go mofa lekobêlana medirwaneng ya seheteše.

(d) Eitše gore, kgoshana Mohube Phaswane Nkadimeng yo a bego a swaretše "Klein" Leseilane Ramphelane Phaswane Nkadimeng, setulo, gomme o bile le seripana sa matšatši; a biletšwa gaye badimong: Bjalo ba Nkadimeng ba kwana gwa bewa Kgoshana Sepšê morwa-rragwe boswarelong gape, fêla tshuhlano le dipelaetšano tša senya kgêthô ela; ke ge Marota a romela batseta go namola hlôšlô mollô. Kgoshi Morwamotshe Sekhukhune a romela ba:-

(1) Kgoshana Phaswane Morwamotshe Sekhukhune. (2) Morêna Tsêkê Morewane Sekwati. (3) Ramahudu Sekhukhune Morwamotshe. (4) "Reverend" Edward M.E.Motubatsi. (5) Leseilane Moditi Radingwana.

Batseta kahlolo ya bôna ebile go shuthiša kgoshana Sepšê setulong le dithswanelong tša motse wa Batau ba Manganeng, gore; yêna e tlo foba monna wa letlaatswa ditabeng tša batau ba Nkadimeng. Kege barumiwa ba Marota baenamola ka Hlôšlô mollô ba nešla Mohumagadi (Seantlo). Dithobolong Ramphelane Phaswane Nkadimeng ditokelo ka moka tša borêna bja batau ba Manganeng, go fihlela ga "Klein" Leseilane Ramphelane a e ba le emong la senna. Kgoshana Sepšê e bile yo mongwe a go gobatšwa ka mpherefere wa Makhuduthamaga 1958, a ba a fihlišwa "Jane Furse Memorial Hospital" gomme o phidile, ke yo mongwe wa barakiwa metseng ya digana go busha ke melaš ya "Bantoe Authority Acts of 1952". Kgosha Sepšê P.Nkadimeng, matšatšing akhwi o dula ga Mogashwa "Magnets Heights Geluks Location" 1962.

(e) Morêna (Moina) - Ludi ke Mmowa nalo, ka ngwaga wa 1904, Kgoshi Phaswane Nkadimeng morêna wa ba bina tau ba Manganeng a phethekgolla bogadi bja kgaitšedi Ntepane a be a nyetšwe ke kgoshi Kholane Kg Kgolokc Sekwati, ba sephatlo sa Marota a Madibong, a mokladiša; ke ge a monyadiša go Morêna Johannes morwa wa Dinkwanyane Sekwati Thulare kuwa Mashishing "Lydenburg". Gomme taba ye, gase yake e sekišwa kgorong efe, yêna o filo phêtha ka thlanogelano ya K&K Mahufa go morwa Kgoloko gomme gaele

983

K34/120

631

Mohumagadi Ntepane o sa phela; Kgolane K. Sekwati ke yêna a rutililego motse wa Marota fa Masehleng Geeneinde Geluks Location ka 1894. Mokgomana Tswaledi Morewane Sekwati ebe-ele yo mongwe

632

wa difata-mollo, baswana barego seya e phatela; Tswaledi o itše a bolawa ke morwa-rragwe Tsêkê (Makakasane ke ina la metlaee) ebe-ele ka ntwâ ya Kgobalale Sekhukhune Sekwati a swarwa Kgobalale a ishiwa moshate Tshwane "Pretoria" e sale Mmusho wa Mohlomphegi "President S.J. Paul Kruger". Mokgalabjwe o re: "Ba-Mmusho ba na bare go yêna, gomme le morêna Abel Erasmene a le gôna; ge e ka boweletša wa dira marumo go huduanyâ setshaba o tlo romêlwa moyagale wa se bowe mo faseng le". Pasôpa! bowela gqye - Sekhukhuneland.

(f) Mohumadi Mmagomakgeru morwedi wa Kgoshana Sefôgôlê Kabu Makgeru, o nyetšwe ke mokgomana Kgokolo Moruthanyane Kgagudi, e bile mosadi wa lehufa kudu a sa rate go monna go tsêna thethong ya mosadi yo mongwe, eitše gore monna yo wa gagwe a nyala mothepa, leina ke Mamahudu morwedi wa Morêna Tsêkê Morêwane (Nkwemasogana) Sekwati; mosadi yo a ngala a bowêla ga gabo makgane le bana ba monna wa gagwe le lehono 1955.

Lehufa ke lenaba la leagô, diagelong tša ka noka batho, le lahlile tonakgole "Lucifer" legodimong; le nankhono o tsebja ka ina la "Induna" ya sekoti sa mollo. Mmagomakgeru, o bitšwa ka la gore; ke Phaaga gase selo ke lefêla-la-mafêla motseng wa ba bina Noko gomme le gôna makgane ba mošwenya melomo goba dinko ka bohle ba ba motsebago: Ibile o senyditše bana ba gagwe thlomphego Maroteng, le mekgweng ya serota sa gabe.

633

(g) Mohumagadi Mpêtše (Mpêtshê) morwedi wa morêna Nkopodi Sekwati Thulare a nyalwa ke Kgoshi Phaswane Nkadimeng, gomme ya re ka baka la a thlanogêlano ya Serota ka 1894, ke ge kgeshi ye le yêna a raka mosadi yo ka lapeng la moshate wa Ba-Nkadimeng; le mehleng yeno bana ba Mohumagadi Mpêtshê ga ba na ditokêlô "Privileges" go ba semoshate sa Batau ba Manganeng.

(h) Seêna (seyêna) se: Namola Hlôêlô Mollô, gase tlogelane

983

633

K34/120

le melaō (Melawō) ye e rutwago mehleng ekhwi, ka gobane le ka mo dikgorong "Courts of law" tša dikahlolo - namola hlōlō kotsing e gona ya go a roganya monna le mosadi go yewo allego ke molato.

Monna yo mongwe, o kile a bega go timelelwa ke mosadi labaka la mengwaga e seelago gomme a fihla go "Native Commissioner" ya Sekhukhuneland "area", a digēla Komosasa selle sa gagwe gore; mosadi waka o tshabetše Mapolantaneng gomme ke re Morēna nthusheng mosadi a bowe lapeng ka kgapeletšo ya Komosasa? Bjalo, morēna Major D.R. Hunt a re: Monna selle sa gago, se kwala gabotse gomme ibile ke mohola le theresho ga o tllile fa kgorong ye, gomme kgōrō ye e kase kgōnē go swara mosadi yewo; le wōna Mmusho o ka se kgōnē taba yewo.

634

Mmusho o boifa kotsi shee:- (1) Ge moahludi a ka gapeletša mosadi go mogatšagwe goba monna go mosadi wa gagwe gomme gwa dirēga tsatsālanano, yo mongwe a bolaya yo mongwe ka sebolayi, se bonwago ka mahlo; go swana le Selōpō, Lerumo goba tshipi e shoro. Moahludi le wōna Mmusho o ukametše ke molato wa kahlolo le pusho e kgōpō. Molaō woo o hlokometšwe ka kudu ditabeng tše dibapetšego le ye ya gago, namola hlōlō mollō; e go mehuta ka moka ya lefase gomme ga e mo ga Sekhukhune fēla aowaa! Ditshaba tšohle tsa pusho ya "Union of South Africa" goriano Major D.R. Hunt ka ngwaga wa 1928, a re: "Bjale ka ge lenyalo le e le la melaō ya Sekgowa, wene fetela go kgōrō ye e phagamilego ya karoganyō "Divisional Court" e kgōnago go tlemolla manyalo a Sekgowa. Ye kgōrō ga e na matla a go nyanyolla senyanywa se tlemilego ka molaō wa manyalo, kgōrō ye e fo kwa mohudu wa seshu fēla goba mabaka; a go hlōka kagishano ya monna le mosadi ka lapeng la bona le gore se rumulago go tlišā kgobogo ke-nng?

* Namola: Ke lentšū, eupja ke gore tlogelanya ba fapani goba batho ba babedi baelwa lege e le batho ba bantshi, go ba tlogelanya thumulano ya bōna.

Hiššiš: Ke leina la mmutla wa thabeng gomme ga o swane ka mmala le wono wa mo legoleng goba mono fase mebotong.

Mollš: Ke wōna o re oraago, le go dira mediro ka moka Mehlare, Mafsika, Neetse le go diphidi tša nama le madi o gōna. Ke wōna o fago tšohle Maruru go thuthšilo mebeleng.

Borraweshu ba logantše go ba molaš go dikahlolong tša bona, gomme o kwana le melaš ya ditshaba tše tsebago Mangwale.

Moreku gaa ethekolle.

Se, ke sešma sa bagolo-golo, go riano borraweshu ditabeng tša Malwetši; bare: Ngaka ga e kalafe ka noshi, lege o le Mohlalifi, ga o fete dikšlšlš tša banna ka moka; ka baka lewo le wene a nke o thaetše ba bangwe banna: Lengaka-Kšma "Lege o ka ba le tsebo ya tomšgš goba ditometše tše ntshi tša Merepe, eupja o gšna o mongwe kgobanyo ya wšna ye go gakantšhago, gobane merepe ye ga etšwe moletong wo tee, legona menko le dihlayeng ga eswane; o mongwe wa galaka. Bodila, Natefo le boshula dihlayeng.

Moreku gaa ethekolle le kgoshi e keke ya e kahloa molatong wa yšna, goba go a hlola diphapano tša Mmigi le Mmigiwa "Plaintiff and Defendant" kantle ga banna ba Kgšrš goba Letlaatswa la ba lekanego sebesho, - ke gore; banna ba fetago diraro ka palo goba senyane gomme lege ba ka feta palo ye, fšla dinne e fele e le dibaati go nyapolla boradiya goba theresho; go fštlšla maršmš a Selššš gore, se seke sa kukubana se šmš godimo ga tselakgolo-re-lata-lebiila (lebila).

636 Ka mokgwa le malebana aa, ngaka le yšna, e alafiwa ke ye nngwe, ka merepe o lebanego bolwetši bja molwetši, ka dikgobanyo "Mixtures" tša go yelwa hlškš. Ke mokgwa woo borraweshu baitsego motho gase ka mehla go epšna boshaedi, ba batli baati (dibaati) ga ba bššš sefahlogo sa mmigi goba mmigiwa aowa! Dibaati ke bšna sehlare "morianana" o gobantšwego ka toka go alafa molato. Goriano borraweshu bare: Kgoshi Kgoshana Tonakgolo ya kgšrš goba Motsetšla batho ba tswago metse - megolo goba metse-menyane, ga go yo a ka ethekollago; morekuludi ka lebaati (šsedutu) sa banna - (Sedutu sa banna).

z Sediti:- Sedutu, le ke lentšū le hlakantšego dihlathollo- Kgobokano ya banna ya bothakga goba go befa. Sedutu sa balai (baloyi) thepong ya go timetša motho a ya le sefifi goba go km bolšla le anš la go shwahlšla diphško tša Mankškšnšnš.

Go rēka le go rekisha, kgale ka Sepedi.

Mehlang ya kgale, dipapaletšo ka dibapatshi, gobe go sena lešmō la kgonthišo, bare go dirwa leagō gomme khwšlšlš goba khweletšo e sa lemogiwe; Kgogo, Pudi, Kgomo, Nku, Mpja, Mogopo, Seroto, Lesšle, Seshego, Peetlwa, Theko, Legopo, Mpheng, Lefšhlš, Lehš, Lehuduwe, Thethš, Ntepa, Lebole, Lekgšswa, Lethšbš, Mogashwa, Maokodi, bjalwa, le dibjana (dibzaana) tša malapa baswaana ba be ba sa lebšlšla khumšlo "Gain" goba tieletšo "Impede" go yo mongwe.

(a) Kgogo e be e hlafsiwa kudu, e sa lewe ke ba bantshi gomme le mehlang yeno, go sale gōna batšofadi ba sa e hlaswago bjaloka kolobš; kgogo e be e rēkwa e rekiswa tekanyš ya sheleng e tee (1/-) ya tšadi, ya mogogonope e le sheleng e tee le seketsephšršrš (1/6); lehono ke mehla ya tsebo ya khwšlšlš le powšlš.

(b) Pudi ya sethšlš goba sethojana, e be e rekiwa le go rekišwa ka lesome la masheleng (10/-) gomme ya Tlwatlwana e le (15/-). Phškš e le (£1.) mohlomong e fete R2-- ka go nnyane.

(c) Kgomo yōna re tlabile ke Maburu a le bagwšra ba borraweshu, ga kgomo e be e bšrškšlwa lesome la dikgwedi le kgwedi tše pedi, ka baka lewo thškš ya yōna e hlokile mašmo.

Bashemanyana, Maburung re shumetše kgomo ya sethšlš mengwaga e nebedi gomme go sena thlaologanyš ye. Go thoma ka 1900 dilo ka moka tša thoma phetogo go fihlela mehlang ye, re bona pudi e rēkwa ka R6.00.

(d) Mpja "honde", ga re fahloga rekwele bakgalabjwe bare: Mpja e a otšlšwa e fo fiwa bootlelwaneng ka morago ga ponyologile re hweditše mpja le kolobš e le dilo tša go otšlelana go fana fela kantle le thekš, mehlang ye kolobš ke kgwšbš e kgolo ka banna le basadi; mpja e be e ratiwa kudu, ka Maršma "Hunters" gomme natšatšl akhwi diruiwa ka poifo ka baka la go patelšlwa lekgšthš (Opogafō).

K34/120

(e) Dithōkšlanō tša dijela le ditšwaro, lemoga ka masad aas: P, ke gore - pudu goba dipudi mabapi le bogolo bja sebatšwa. X, ke gore - ka mabele thōrō goba leutša (Bona mathomong a maina). Dilo ka kudu ebe-ele go fana le go romana ka kgopelano ya boikokobetšo le thatano ya mekgwa ya leagō la setubatse goriano Mokgalabjwe Matiee Makgata "Ngaka ya Merepe"; kantie le f tefo.

(f) Bjalwa bja sesotho bothomilwe go rekišwa ka ngwaga wa 1883 ga Marota a agile fa Masehleng "Geineinde Geluks Location" mehleng ya pusho ya "Chieftain" Kgoloko Sekwati Thulare; bja ršlwa leina ba re ke phakoto:- Phaakoto! Phaakoto! E lego tsibisha batho gore, ka kgorong ya Mafiri go nale phaakoto, ele mekgwa papatšō; gaele mekgwa wa bjalwa ebe-ele bja Mathabo le medirong ya matšema a banna le basadi. Bjalwa Maroteng ebe-ele sejo sa batho bagudilego fšla e sego lehono elego tiro ya bobedi ditshabeng tša motho moso. Ka pusho ya Kgoshi Kgoloko S. Thulare, thekišo-sheleng e be e rška tekanyo ya dikšlo tše tharo "3 gallons"; ka pusho ya Regent Thorometšane II, thekišo yawa, sheleng e tee yaba "1 gallon"; ka 1896-1956.

Bjalwa bonale mohola gomme ke mmamorato wa mashaedi. Ke se sengwe se thubago malapa a banna le basadi, ke mosinyi wa dimelo "Characters" go masogana le dikgarebš, metseng e megolo le ye menyane. Mogolo-golo yo mongwe, o re: Ga o sšba tshukudu, o shiršlš ka mohlare, ka mekgwa o bjalo, lemoga gore tshalete ke sšna sebatana se se matla; lšta tshalete e tlo go hula mabothateng bophelong bjoo. Tshukudu ye e tsena dikgōrō le dipherwana, ga go mojaka goba mojakwana e ka petaganago, e tsebšlš le mehla ya bonneng le botsofading goba go dikgōlšfalong le bokokeng bja lephelong bja lefase le.

Mogolo-golo wa sereti o re: Mogwera'ke oile a mphora gomme ka foršga a re: Tshukudu ga e kgōgš motsoko, senthe o nkutetše tau molopeng, ke - itše ke kama hlššlš gomme ka shala ke khuparetše maampu (bššya); hlššlš e sepetše gomme eshetše ka magageng- goriano Mathulamishi a naka la Moshidi "Gun powder".

Mehleeng ekhwi, re bona dithaba le meboto e fetogile e le ditsela, dinokeng tše kgolo le tše nnyane go lekeletše dirakalala tshibogo "bridges"; tše ka moka ke matla a tshalete e dirago ke matsōgō a motho. A go seke gwa nyarēla mafēlō, gomme re seke rare ke kgale re nale ditsibi tše, naa re e tšretšeng sa mohola wa mehleo le mehla e tlogo ya ditlogolwana tša setshaba sa Morwa-Thulare!

Sengwadi sa Moisisane se re: "Save something against day of troubles", ka gobane bophelo bja motho bonale serēmō, gobane le wōna ngwaga o nale dirēmō lešong la lesome-lemetšo e mebedi ya Makalakaleng (Dikgwedi).

Lesoka (Thorometšane II) o bone meshaparēgō ya bahlologadi le dishuwanyana, a gwetisha thēkēlō ya bjalwa yaba (teen sent) lefishwana gore mashuwana le wōna a tshonologe; ba hwetše mapayana le dutukwana mabenkeleng (1896).

Badimo bare, wene o ja o rekōna.

(I) Ramaube le Pheladi, ba swara diphonyokga gomme ba dutshi (dutšī) ka pelo ye nthso, ga ba na sa go hlaletša ka mo lapeng la bōna, ba fo dula ba le nyamo ya bodutu ka menyaga ya ga e sale ba nyalana.

Bjalo batswadi goba bafepi ba tlōre go bōna, lereng le sa phapharēgē go banna, gore le tsebe gore; keng se se shitishago ka moo lapeng la ngwana a morwa Thulare?

Ramaube, o tšwela kante go banna ba dikgagara gomme o tlo o kolotša Reyatseba gwaiwa ka lapeng gōna ba dula sekhung, bjale Reyatseba o tlo tsholla-bola a bolebēlōla gomme a bolela lepheko la se dirago phonyokgo ya thari (thaari) ka mo lapeng. A re go bona: Badimo babo lena ba dutšī ka dipelašlō, ke yōna taba ye dirago, go hlōka khuparēlō ya lena ka mo lapeng; lere ka khuparēla go khupuruloga. Baphekolwa ba tlōre, bjale re reng

go ka dirwa bjang? Mophekudi o tlo ditsholla gape a re: Go tsonêga sa go Lôba ("sacrifice") gore, badimo ba lokolle dipelo, dirang sa go ba rapêla, ka sa madi le sa meetse; e be putšane le bjalwa le bolêlê nabo ka tšona gomme ba tlo hunolla mafswega a bôna.

641

Gomme ge go dirilwe tše-pedi tše, ga gobe gôna mahlatse go Ramaube le Pheladi ba khuparêlê Paapane goba Maamane, gomme thlaletšo e be gôna ka lapeng la bôna, se; se laetša gore badimo ke batho bas phela: Ba nale rena, gôna fa dagelong tša rena, lege re sa ba bone ka mahlô (maahlô). Ge go tšênwa thereshong, taba ya badimo gase phuputšo ya bofora, ge e kabe go se bjalo, gôna bahu ba tšerwe ke phefo ga ba gôna madulong a bokhutšo, go ka se be le kôpanê gape le bôna, kuwa lefaseng la moya "Spiritual world": Beibele e re botša gore; bahu ba robetše re tlo bonana nabo ka letšatši la tsogo ya ba robetšego mabitleng ka "Doomsday" mohlang wa Mphsafalo ya tšohle Lefaseng le Legodimong.

(II)

(a) Go swara go phonyokga, gase ga bana fêla aowaa! Ke go dilo ka moka, bana, diruiwa le dibyaala le yôna tshalete selo sa mehleng yeno go rena Bapedi goba basotho: Ramaube diruiwa tša gagwe diaganana goba tshemo e botse o fo hlôka mabêlê; tshemo ya kêrêkêrê gomme gaa bune selo, o lema ka nakôya tshwanêlê le bohle ya mantshadipeu, eupja o gôrôga a phuthile diatla ka mahwafeng; gomme ba gabo ba shitlele dishago. Ramaube: O tlora; bannatenang! Nna ke nape kereng! A fa ba geshu ga ba ntshale morago mo-tshemong yaka? A'nke ke butšishe banna: Bjalo, Reyatseba a re aowaa! O ja o kôna badimo, tatago le makgolwago ba belaela laka goriano ditaola; bjale Bauba a labê ka tša go phasa badimo- phatane e kgaole medimo e rôbale go hloka mahlatse "misfortune" go moshirogêla.

(b) Kgoshi ya selete, ga e ka rêpha go hlagisha bedikana gomme ditaola tša ganana goba tša shasharakana, ka Kgagara ya badimo; bôdikana go bo thišišwe ba re ishago gomme gobe bjale. Gape lege e kare e rêpha go ntsha diraa (bonaba) go hlasêla motse wa

641

983

K34/120

Mokētš, lewaa la badimo la shupeletša - semphekgo goba kganano, lesolo le le bjalo le tlo thishišwa; eupja ge baaroshi ba kafele ba phegeletše goo dira thlasēlō, gōna ba tloya ba tekwēla mola go baaba. Monna wa mphatho wa Makgalwa a Mabowa Sekhukhune

642

Sekwati o re: "Mohlana wola go rephiwa bonaba go hlasēla kgoshi Malekutu Mampuru Sekwati, dikgagara diitše tša ganana tšare Nkhōkhō! Marota ba filoya ka maganēlōla a baaroshi gomme kganēlōlō ya ja mong; raphema dihase "Sparks", e le gore lewaa le boletšwe, gwa gola manganga a baaroshi (baaroši) goriano monna wa Makgalwa".

643

Kgaoganyō 203

Ga la thosana go hlōka ngaka, le thosane ngaka dile gona.

Sešna se, ke se sengwe se borraweshu, ba bego ba nyana kudu ga ba bolōla ka sōna, dinyanishong tša leagō la bōna, ge metse e huduegile gomme banna le basadi le bana go gerulwana ka dintaka, go sena thētano ka dirētō tša sehlakwana: E le pontsho ya thlōyano le kgononwano, ye e laetšago gore kgōrō ya Mahlanyaneng ga e sa tšeelana mollo le ya Mapitsing le bashemanyana ga ba sa bapala thawaana gammōgō le banenyana ga ba sa tiya kgwele mmōgō, go bakiwa meopu ka go tswirinyana ka melomo. E le gore ka moka tše di gona:-

- (1) Kgoshi e gōna.
- (2) Dingaka di gōna.
- (3) Bahlalifi ba gōna.

Gomme se se tsenego ka gare ga motse, e foba lehufa le thloyano le bohvirihwiri le baroganyi bja bana thaari. Le yōna kgoshi e tsenwe ke boi (boyi) gore; ke tlo bolawa ka hwa ka šna lebitla Ramodisa'-makwa!- bjaleka semanya-manyane a go bolawa ka baka la go se thaetse lekgotla la Sekhuduthama-gana ye; yōna a tephemela bophelwana bja gagwe bja lefaseng gomme leago le

983

K34/120

643 senyêgê. Dikgoweletša tša baporofeta, le yôna mehla ye, disafele di goweletša go ditshaba ka moka lefaseng, go lemoša baagi ba metse-megolo le metse-menyane, gobane diphehlaloko tša makgôpô, ka gare ga diagêlô tša dilete le maleme disa tlišetše bofora; gomme thsenyêgê e dutsi sediti (sediti).

644 Le rena Marota a re hlalefeng (Bona-Tsefanya 1. 1-18) tše tlišago bobé dileteng tša merafo lefaseng, naa go ka phimiwa ka mang? Ga e se Yôna Kinamela Melaô fêla, gobane lehono Maroteng malapa e bile a tswile ka difata; a go tlo fetšwa ka goreng ba bina thomo?

A go tlo rungwa ka lefe Makhuduthamaga akhwi? Mohlang dipitša dihloka mothelegi, le se solšla magopong e tloba mang mosudi?

Naa go reng nke banna ba e phofora melomo, ba re diphofa robeya kaye?

Banna le basadi ba inametše fase, ba kobonyana ka mahlô, bashemanyana le banenyane ba e thwele megôno (megunu); gomme thseetlo e hwile le moludi: Re tlo iisha kaye Marota-boteng!

Sešma se, sa bomakgolo ga seke sewela fase sa fefolwa ka phefo aowaa! Ba bina Noko, o re lahlile Mashile-agatishe a bo ngwakwane (Diphale ka Magakala) Maphutha-ditshaba, o phema dipeeka le mankgodi ka diatla mola dikgoora diutla nonyana; phukubjwe le phiri ditaboga bo-ka masela-lekakana; tšewo ngwana Motsha a bego digana gomme difetogile digobagubišo tša kgôrô ya Bauba a hlabirwa: "Ga la thosana go hloka ngaka le thosane di le gona dingaka". Ka mokgwa o bjalo se tlo namola Hlôêlô mollô Seatla-telele -Seatla-buruthu, gobane fa Iho go manyehla le makiri a kgabô, gomme phegêlô ya mushi - ke sepipa - moya.

645 Mollo wa dihlase gao oriwe tšatšing la go fisha aowa! Ramodiše (Ramodishe) a Makwa! Lebônê le gotetšwa e le fsifising, gaa gôna motho yo a ka go gotetša lebônê mosegare wa sekgalela: Taadi e amusha taajana. (Bona Saint Matthew 5:15). Go gôna nonyana yewo borraweshu, ba bego ba e rata kudu-kudu go e rwala Seaala, bare ke Kaala-Marêna ga ba e rêta; eupja "ina la yôna ke Hubêla (Rahulong). Le rena ditlogolwana Sekwati I; re rata

kgoshi le motse wa borraweshu boshego le masegare, bjalo ka ge mongwadi wa Ebangedi ya mathômô a re: "Lebônê le hlômêlwa sehlo mong gore lebônêgêlê bohle ka ngwakong (Ntlong)."

Kgoshi Sekhukhune II; A re: "Ramaube! Motho ke tlou, o lôtê ngwana yo Morwamotshe; o motêtê le swaranê ka matsôgô a mabedi: Morwamotshe! O lôtê ya Makgolwago, o mosware ka mabôgô"; ka la 28 "March" 1942 rele ka lapeng la phapusheng "Office" ya gagwe ka nakô ya 10. "A.M." Mosong.

Ka le lengwe letšatši, ka 1926; Mokgômana Simon Rantobeng M Sekhukhune a re: "Ga e kabe rele makgowa, yo Ramaube re kabe re morwasha diganka tša go laetša bohle gore; yo ke Monamoleli wa setshaba sa Bapedi fa Sekhukhuneland: Ka thuto ya gagwe, lehono re ba bitšwago ba bohlale ka go rêka dinaga tše re dutšêgo boeketlong lehono. Ka gobane, tonakgolo Bokgobêlê Sekhukhune Sekwati ke yêna a bego a kukubatša Morêna Emogolo gore; a se ke a thaetša se Major D.R.Hunt a eletšago kgoshi ka mabapi le thekô ya mobu". Mokgomana Mogase Motubatse Sekwati, ka Dibatsela 1922 a re: Aowa'-hlele! Ramaube, wene ngwana yo monyana; wa kgobokanya setshaba se se kaa-kaa se! Metse ya Magoshi le magoshana, a fele thuto ye ya lena e nale mohola wa go reresha; go kwana le makgowa go tlo re dirêla mohola le bjona bogoshi bja Sekhukhune se botlo tuma le go dilete tša kantle go le la geshu: Kgomo e palela lesome lemetšo e mebedi ya dikolo, le phagahletšo ya marumo a lesome lemetšo e mebedi - Ramodiše! Ke pontsho ya lewaa la sebo se se thata; ibile ke mothêo wa kôkwana ya Morekure goba Mothsere e sa lewego ke mohlwaa.

Go rêlwa Maina le mokgwa Sepedi.

(I)

Bjano mo kgaoganyô ye, re tlo bolokêla ditlogolwana maina a bogolo a Sepedi, gore mehleng e tlogo ba se ke ba timetšwa ke maina a sekgowa "European", wôna re fogo e thakêla ka go kgahlwa

646

983

K34/120

ke leina la "Baase" goba "Klein-baasi" wa thlankelong ya gago kuwa ditoropong; gomme maina aa bjalo re e thele rese kgaufsi le mong leina ka leloko. Gaele rena Bapedi 'nke re bjaloka Ba-Jooda, Maina a rena a rēlwa ka leloko goba leshika (lešika) "Lineage" Lukase 1:59-64: "Gospel" legōna ga re tlabukšlš maina ka go rata ga motho goba go kgahlwa aowaa!

Go rēlwa ka molaš wa malebana le leloko, ngwetšī e kgopela leina go monna le bo-mmatswala ba gagwe ge a rata go tsoša ka gabo e betsee, ga thaari e le gōna gomme yo mongwe ngwana a rēlwš gagabo mmagwe; moshemanyana goba ngwanenyana. Rena ba leloko o tloge o kgopšla ngwaneno o re nthšlš ka mo gago, ga dumetšē e betsee, bjalekage Moršwane a kgopetšē Mogase Sekhukhune Morwamotshe gore; nthšlš gomme Morwammakuba a ršla Morwaye la Moršwane. Dikgomo ke tšona ditlišago maina motseng wa Marota gomme le tšona dikgadi le Mabōnš ba isha maina a serota dileteng.

Lege lapa le kaba le thaari ya Masogana eupja yo a swanetšego go ršla tata-abo, ke mogolwane wa bōna ka naka, gaele nyaalo ya Motlalo "Polygany"; leina le rēlwa lesogana la lapa le legolo.

Bapedi ge mokgōmana, mang le mang, a ka ršla leina le la sa molokšlago, o bonwa wa kgobogš; diagelong tša ba bina Noka, o tlo bolelwa botšopja.

647

Bjalege ke ka baka lewo, go ršla maina go rephiwago sebaka se se telele, go sa boledišwana (boledišana) gore yo e kaba mang yo ya ba mang; ga peakanyo e lebane ke gōna go lukišwago tša lethabo la monyanya wa thššlo ya maina a bogolo, go baana (bana) ba Kgōrš goba dikgōrš - pedi goba diraro.

Sh a Maina ka mogobšla:-

M)

(1) Morwamotshe.	(4) Makšpšlš.	(7) Mainangwane.
(2) Mohube.	(5) Makgeru.	(8) Malekutu.
(3) Moukangwe.	(6) Mampuru.	(9) Moršwane.

647

983

K34/120

(M)

- (10) Marisane.
- (11) Mamphjwe.
- (12) Mashuphjwe.
- (13) Matsabole.
- (14) Motubatsi.
- (15) Muhudu.
- (16) Moruthane.
- (17) Moruthanyane.
- (18) Mogaramedi.
- (19) Magomaršlš.
- (20) Magšhlš.
- (21) Molohlanyi.
- (22) Makwatanyane.
- (23) Mahlagaume.
- (24) Monamudi.
- (25) Monamoledi.
- (26) Maamang.
- (27) Mphaka-mogolo.
- (28) Mamarege.
- (29) Marege.
- (30) Mariri.
- (31) Mapitimetše.
- (32) Molomo.
- (33) Moepadira.
- (34) Mashabagole.
- (35) Maphato.
- (36) Mogšlšpš.
- (37) Molebeledi.
- (38) Mogakabane.
- (39) Moleke.
- (40) Masehube.
- (41) Makofane.
- (42) Mametse.
- (43) Mapurunyane.
- (44) Mpjane.
- (45) Mabowe.
- (46) Motodi.
- (47) Mamogudi.
- (48) Masipa.
- (49) Mokgwadi.
- (50) Mamatshiri.
- (51) Magate.
- (52) Magalaweng.
- (53) Morwamagane.
- (54) Mothabong.
- (55) Mpjamaleke.
- (56) Mamohlokwane.
- (57) Mogase.
- (58) Mahute.
- (59) Mamadise.8
- (60) Malekaleke.
- (61) Makgape.
- (62) Maloke.
- (63) Mokgšma.
- (64) Mosšhla.
- (65) Mamothame.
- (66) Mafšfš.
- (67) Matsebe.
- (68) Mabalane.
- (69) Mokirimankwe.
- (70) Mankgwanyane.
- (71) Mokgoneng.
- (72) Mmatamedi.
- (73) Mamosatšane.
- (74) Motoula.
- (75) Maswejane.
- (76) Motalanyane.
- (77) Mankgase.
- (78) Mphafolane.
- (79) Makhudu.
- (80) Motempame.
- (81) Mojaludi.
- (82) Moetswadi.
- (83) Makweleeyane.
- (84) Mafate.
- (85) Mangope.

(S)

- (1) Sekhukhune.
- (2) Sepadi.
- (3) Setswškš.
- (4) Sekwati.
- (5) Segopetše.
- (6) Selwakgotong.
- (7) Sehlophe.
- (8) Segwarihle.
- (9) Sepobe.
- (10) Sebope.
- (11) Sebase.
- (12) Sedila.
- (13) Sehlage.
- (14) Sekiritle.
- (15) Seraki.
- (16) Sehulela.
- (17) Sekgankgetše.
- (18) Setlamorago.
- (19) Sekgweng.

648

983

K34/120

648

(S)	(6) Tsškšnyane.	(4) Lebidike.
(20) Selai.	(7) Tswaledi.	(5) Lekalanke.
(21) Sefšgšlš.	(8) Tauatona.	(6) Lethsela.
(22) Seaparo.	(9) Thabaneng.	(7) Lekgalake.
(23) Sekokobale.	(10) Tubaatse.	(8) Lekgšthš.
(24) Setšakadume.	(11) Thselane.	
(25) Seršlš.	(12) Tenyane.	(B)
(26) Selatole.	(13) Tsebudi.	(1) Bodibeng.
(27) Sethopane.	(14) Thulwane.	(2) Barwe.
(28) Serobane.		(3) Bokgobšlš.
(29) Sekgalakgate.		(4) Balushi.
(30) Segotšš.	(K)	(5) Bogoshi.
(31) Segolokwane.	(1) Kgaputšš	
	(2) Kgetshepe.	
	(3) Kgoloko.	
	(4) Kgolane.	(N)
(P)	(5) Kgomatau.	(1) Nkahloleng.
(1) Phethedi.	(6) Kgwerane.	(2) Ngwanatsomane.
(2) Phaswane.	(7) Kopjane.	(3) Nthswane.
(3) Phafane.	(8) Kgobalale.	(4) Nthšpeng.
(4) Phathudi.	(9) Konpula.	(5) Ntobeng.
(5) Phalele.	(10) Kgaditše.	(6) Nyaku.
(6) Pašeng.	(11) Kgagudi.	(7) Nkopodi
(7) Phale.	(12) Kabu.	(8) Ntharanyane.
(8) Phirime.	(13) Kgwale.	(9) Nthsweng.
(9) Phirwane.	(14) Kgolouwane.	(10) Nkwane.
		(11) Ngwetššane.
		(12) Ntššana.
		(13) Ntladi.
(T)	(L)	
(1) Thibane.	(1) Leseilane.	
(2) Thibabo.	(2) Lerota.	
(3) Thulare.	(3) Letau.	
(4) Tsškš.		(R)
(5) Thipa.		(1) Rantobeng.

649

983

K³⁴/120

(R)	(7) Ramolefane.	(D)
(2) Ramalau.	(8) Ramatšatši.	(1) Ditau.
(3) Ramaube.	(9) Ramahlodi.	(2) Dikgape.
(4) Ralekwe.	(10) Ramabitso.	(3) Direng.
(5) Rahlšlš.	(11) Ranthsweng.	(4) Dibate.
(6) Ramahudu.		(5) Dinkwanyane.

■ **Maina aa:-** Lellelateng le Thobejane gase a ngwalwa fa lenaneo la maina, gaa tsefele kgōrō tša Marota, ba ka fo go dumediša (dumedisha) ka gore; Tama thōbšjane! E le motho yo a sa tsebego serētō sa gago gomme o ka fo modumela le wene wa re; agee! Morwa-modishe. Bjalo le ka fo hlamula tša naphelo le tša difata.

Gaele la Lellelateng, ga le hlomphege eupja le a ronana go dumedisha bahlakwana ka lōna, ditumedišano tša rena ke ka dirētō:-
Bauba! Phaahle! Hlabirwa! Phōgōle a ngwatō!

Basadi e be: Pheladi a bauba goba Hunadi a ngwatō!
Gomme ka mokgwa o bjalo ngwana wa Maroteng, ke ngwana-taadi o tsibjwa ka meretō; ka thutisho ka lapeng la batswadi.

Go nale maina a mangwe a nalego dithlathollo, bjaloka la Morwamotshe. Direng. Bokgobšlō le Moršwane. Thulare.
Mapitimetše le a mangwe, fēla sewo se tlo bonwa ga mabaka a dumeletše.

650

Kgaoganyō 205

(II)

Maina a basadi "Female."

Mo kgaoganyōng ye, ya seripa sa bobedi, go lokologatšwe maina ka botlalo a ršlwago batho ba se saadi fēla ka sesotho; ka karetšo. Maina a ršlwa ka mokgwa le molaō o tee le wa banna,

650

983

K34/120

dipoledisana dihlwekišwa ka go boifa botšopja leagong la dilete
le diletana tša Bopedi ka bophara.

Ke akhwi maina a sesadi:-

651

(D)	(2) Leshidi.	(B)
(1) Diphala
(Diphale).	(3) Leganabatho.	(1) Bafedi.
(2) Dikoti.	(4) Lekgala.	(2) Baakedi.
(3) Digoke.	(5) Lephoula.	(3) Baganang.
(4) Dithobolong.	(6) Legaseyane.	
(5) Dikgating.	(7) Lesenya.	(T)
(6) Diaale.	(8) Letšeya.	(1) Thorometšane.
(7) Digamêlê.	(9) Legobane.	(2) Flakale.
(8) Dibopêlêlê.	(10) Lephepane.	(3) Thakgole.
(9) Digwayi.		(4) Topedi.
(10) Dinao.	(S)	(5) Thopane.
(11) Diboleng.	(1) Semogwane.	(6) Thakane.
(12) Dibalong.	(2) Selemagae.	(7) Temane.
	(3) Sebolêlê.	(8) Tetedi.
	(4) Sebotse.	
(K)	(5) Sehludi.	
(1) Koruwakae.	(6) Sejeng.	(M)
(2) Kodulakae.	(7) Sejeng.	(1) Ngwananaepa.
(3) Kgogolakae.	(8) Seratabatho.	(2) Ntepane.
(4) Kgathola.	(9) Sehorane.	(3) Ngwanamohube.
(5) Khudu.	(10) Serotele.	(4) Ntharanyane.
(6) Kohlwakae.	(11) Seîlêlêkêlê.	(5) Ngwanamphaga.
(7) Keepjane.	(12) Sedikweng.	(6) Ngwanakgau.
(8) Kashiya.	(13) Sekgopetšane.	(7) Ngwanaphokwane.
(9) Kwalabotšeng.	(14) Seilego.	(8) Ngwanamaleka.
		(9) Nkoti.
(L)	(P)	(10) Nthekeng.
(1) Lekgoiane.	(1) Phuthedi.	(11) Ngwanakgari.
		(12) Ngwanamonyane.

651

983

K34/120

(K)	(16) Ngwanakgano	(20) Ngwanaboledi.
(13) Ngwanapitša.	(17) Ntibaneng.	(21) Ngwanamphaka.
(14) Ngwanatheko.	(18) Ngwanatleka.	(22) Nkgoreng.
(15) Ntane.	(19) Ngwanathari	

*(M: ke moshemanyane) (K: ke kgarebe).

A maina ke a metlae a dikaa tše diragetšego:- Tlala.

Kokhora. Pula le Marumo.

Letšila (M) wa ngwaga tlala. Matšilane (K) ngwanana tlala.

Puleng (M) ngwana wa ngwaga wa pula. Mapule (K) ngwana wa ngwaga wa pula. Modupe (M) le Mamodupe (K) ke bana ba mohla pula ya modupi. Sefakō (M) le Masefakō (K) ke ba mohla pula e nele ka sefakō (badimo). Letsatsi (M) le Mmatšatši (K) ba, ba belegwe ka komšlšlš (lebatana). Paapane (M) le Mmamane (K) ke bana ba tlilego go thabilwe. Direng (M) le Maadire (K) ke bana mehla ya marumo goba bonaba:

652

(M)

(1) Mabatho.	(16) Maletsiri.	(31) Manthekgo.
(2) Mante.	(17) Makgalakš.	(32) Mamarinyane.
(3) Mpilo.	(18) Madigoke.	(33) Mamone.
(4) Mpelegeng.	(19) Maapetle.	(34) Mampilo.
(5) Mantlaboro.	(20) Maaphale.	(35) Matakane.
(6) Maatladi.	(21) Makabate.	(36) Mankgadi.
(7) Madinoge.	(22) Maakopi.	(37) Manphedi.
(8) Makgobokele.	(23) Makwetle.	(38) Mamanyake.
(9) Moshiane.	(24) Mamogale.	(39) Mamokgadi.
(10) Mankopodi.	(25) Mokgwatha.	(40) Magosšbš.
(11) Makgatutu.	(26) Matwampe.	(41) Maatabudi.
(12) Maršmšlš.	(27) Malefeu.	(42) Manyaku.
(13) Maapitsi.	(28) Morolane.	(43) Madirabane.
(14) Mapštshš.	(29) Maasagwe.	(44) Mamogodi.
(15) Maathakgo.	(30) Malope.	(45) Mogalamatšipa.

652

983

K³⁴/120

(K)

(46) Makobodi.	(60) Maashakwane.	(74) Mantshwang.
(47) Makokong.	(61) Mamahudu.	(75) Madire.
(48) Makgolane.	(62) Matšailane.	(76) Mamakau.
(49) Mmakgobalale.	(63) Manthepong.	(77) Masepškš.
(50) Mmankwana.	(64) Mamoshiane.	(78) Matsškš.
(51) Mmakwanyane.	(65) Motale.	(79) Maaphoko.
(52) Matoba.	(66) Mamohube.	(80) Mputle.
(53) Mareketle.	(67) Marungwane.	(81) Mahlaola.
(54) Mashilwane.	(68) Mmagonkahloleng.	(82) Mamphepeng.
(55) Mmpusheng.	(69) Mamarothi.	(83) Madikgong.
(56) Motintšane.	(70) Matshoshi.	(84) Makgari.
(57) Maapeyane.	(71) Mamatlakane.	(85) Morwe.
(58) Mabarwe.	(72) Mamosotho.	(86) Mampolš.
(59) Mamathumš.	(73) Malešelane.	(87) Mamasegare.

653

Kgaoganyš 206

Putshišo go Dikahlolo.

(A) Afa molato ga o ribšgwe, fa kgorong ya Marota? Auwii! Phaahle, gase molato, ke melato, ye e hlwego iribšgwa ya dithsekišano fa kgorong ye ya Thulare; ka ngwaga wa 1949 molato wa Mokgomana Setlamorago Phafane Mampuru wana wa ribšgwa: Gaa hlanogšla kgšrš ya Mabjaneng go tsetela ke yšna.

(B) Naa lebaka ga e be enng ga molato o ribšgwa?

(1) Ga go ka hlškšga dihlatše goba mmigiwa.

(2) Lege dibaati dika ganana goba phinkgišano ka lešata (leshata), gšna tonakgolo ga e tswalšlš kgšrš, ka gore mohlomong batseta ba, ba nale seatla nokeng; mohlomong dibaati digametše didila (bjalwa) gomme ka baka lewo molato o ribšgšlwš la ka mosš letšatši.

(3) Mohlomong "perhaps" ga gabo mmigiwa ke kgole gomme ibile kgahlana-shono le mmigi.

653

K34/120

(C) Bjalo go tlo lebanywa bjang? Aowaa! Batho ba batlile ka mang fa kgorong? Ga ba letšlê letšatši la ka moswane, ka fawo ba tsenetšego ka nthse; bokgole bjoo gase taba ya ye kgôrô legona Thulare gaa hlôhlônwe ke selo.

Le ga e le molato ofe le ofe, ga o sa hwetšwe dithaabe tša go ethswaršlšla, o bušetšwa morago, gobane go gapeletša kahlole gase mokgwa wa Sepedi; goriano Tonakgolo ya Serota.

654

(D) Bjanoge, ga go diriwe bjang ga melato e kaba ka sebopšgô sewo? Tonakgolo e tlo hlaola batsetedi le banna ba mmalwa "few" go kôpana le Selšpš sekhung go ršpha molato wo; go phemšla Selšpš le go sefštlela maršmš ka gare ga bafapani gomme go be tsela: gore go seke gwaba kahlole ya bošula (shula); go setshaba ka bopara, gore le yšna kgôrô ya Marota e hlôkš lengalatsepe.

(E) Lege e le melato ye:- (1) Thlalanš. (2) Gapa-labokgoshi. (3) Kgomo ye e bego e timetše. (4) Nyefulo ya go tswalwa goba madi afe, ka nang; morwa wa mang? (5) Melato ya mellwane ya masheno goba go bakišana. (6) Go nyatša mekgwa ya diidišwa. (7) Go tanywa ka bohlotlôlô (bootswa). (8) Bohodu bja nabšlš goba sehuswane, kgogo, pudi goba kobo. (9) Ga ese fšla molate wa go bolaya motho mehleng yeno o a hlolago ke makgowa, go thoma ka ngwaga wa 1882 ka lehu la Kgoshi Sekhukhune wa pele (ntowe). (10) Boloi bja go lšya batho, ge motho a loilwe a hwile, gomme go sa tsibjwe moloi gobe go senywa Hlšgšrš - Letšwaa; gomme le mehleng le sa senywa gomme go diršgš, mmolai a e thagarage; e be o sa upegile thušanyana (thushanyana) ya go fetsa shaba la morwa Thulare.

(F) Se mono Maroteng, se-bego se se gšna kgale, ke Maphaala "Amadingi" goba "bonongoma", bongaka bja mohuta wo botšwšlšla bjano maabane fa Sekhukhufeland; ke tšona mahlale a lehono lefaseng le la Bopedi.

Borraweshu ba be bare; ke matštš a kuwa bohlabela tšatši ga ba a tsebe.

983

K34/120

654

Gomme kgôrô ya Marota, ka mehla taba ya baloishane, ka bohlatse bja Maaphala e fele išita Selšpš; gobane Nongoma gaa tle kgorong le baloishane bawo; bjale Selšpš seritifale se tintetse go rēna. Motho ge a gaafa ka go senywa ga letšwaa, ga go thsekišo ya kgôrô, mahlale alle mong; mabose o tekwšla ka noshi tšewo ke tša gagwe le meloko yabo; re korobeding-re morihing.

655

Kgaoganyô 207

Babushi ba setshaba sa Bapedi (Bopedi).

Mogwahle, laodisha ka bokopana, mabapi le mekgwa le mabaka a pusho ya kgoshi tše tharo tše kgolo tša Bapedi ke bomang le baswaredi ba boršna?

I

Kgoshi Sekwati I, a busha Bopedi ka mengwaga ya masome a mararo le motšo o tee (1835-1864).

Yēna ibile moršna wa khutsho a go kgobokanya Marota a be ba tshitlane, bjalege le makgowa ba be ba re: "Paramount chief of Peace". A kwana le ba mmusho wa "Republic of Lydenburg Volksraad".

II

Kgoshi Sekhukhune I (Sekukuni); a busha Bopedi ka menyaga ye lesome le metšo e meraro. Yēna ebe-ele moršna wa khupurolla seatla go bohle ba setshaba sa gagwe goriano Mapitimetše. Eupja kgoshi ye e be e sa kwane le makgowa, eitše ka go hlahlwa ka dikeletšo tša baaroshi a senya leagô la setshaba sa Thulare (1877).

III

Kgoshana Kgoloko Sekwati Thulare, a swarele setulo ka (1880-1893); a se dula mengwaga ye lesome le metšo e meraro. Gomme yēna ebile sekwana le makgowa le boekokobetšo, ka gobane

983

655

K34/120

meretlwa o e kwele ya (1877); a dirishana gabotse le Komosasa Morêna Abe Erasmense gomme e foba gore seřata-mollo seya e phatela ka go ngangela shopoding go ganeletša gore morwaye Kgolane Makabeteng gore a phaye bana Sekhukhune go tsibjwe wa gagwe; goriano Morwamakubu (Mogase).

656

IV

Morêna Kgobalale² Sekhukhune Sekwati, ba Mmushe wa "Union" ba re ke mohlanka wa go bôtšaga "Faithful Servant": Yêna a thethenkgetša a sedulo ka (1894); gomme ibile o robetše badimong ba Mmushe ba sa mmotile. Le wôna mpherefishana wa Makhuduthama-gana wa (1958) o kwele ka lerumo mmeleng wa gagwe.

V

Kgoshi Sekhukhune II, o dutshi sedulo sa borêna bja Bapedi, a sale bosoganeng, a dirishana le ba Mmushe wa "Union Government" ya Afrika Borwa ka kinamêlô go kamoka Dikhomishinare ba rometšwego fano Sekhukhuneland "area"; gaele setshaba sa Bopedi sôna go rwele megonô. Yêna o bushitše mengwaga ye masome a mane le metšo ye fetšago seatla. (1898-1943); le lehono re sare; joo! ra lahlega joo!

VI

Tmulare II morwa yo mogolo wa Sekhukhune II: Yêna a biletšwa gaye go badimo a se a dula sedulo sa tatagwe ka la "16th December 1940" gomme ebe-ele monna wa masome a mane le menyaga ye mehlano; Bapedi bahlologelela pusho ya setsibi sa mangwalo (dikgapetla). Yêna o be a nyaletšwe mohumagadi wa kgomo tša mokgobo go hloka nahlatse ga Marota ba robetše ka moka le mosadi le morwedi wa bôna e be elego Leganabatho ina la gagwe la bogolo.

VII

657

Morêna Phathudi Morwamotshe Sekhukhune, o swarêla Marota setulo sa mogolwane ka wôna ngwaga wa (1943-1944) a fo sethcorama kgwedi tše senyane a biletšwa gaye badimong; yêna ebele (ebe-ele) motho wa sepele a sa tsebe selo mabapi le dikahlolo go melato.

Ebe-ele motho yo a lebeletšego se ka išwago ka mpeng fêla, e le motho wa boyi go dilo ka moka, a boifa le go bona ba Mmusho; ka thothomelo ya pelo le mmele.

VIII

"Acting Chief" Morwamotshe, monnago Thulare Sekhukhune. O dutshi setulo sa bōswaredi ka ngwaga wa (1945) ka mekgwa le melaš ya go bušwa ka tlase le taolo ya "Native Affairs Department in the Union of South Africa". Gomme lehono le yêna gaa gadibetše "Republic II of South Africa 1961; A.D."

■ Kgobalale (Ex Police), ka baka la pôtšgô go ba Mmusho, ka 1957; mmusho wana wa rata gore a ukamele melato ya kgôrô fa motseng wa Marota Mhlaletse; e le ka baka la ge baaroshi ba e phele bosinyi gomme ke ka baka lewo a nago a hlabja ka lerumo ke Mokgomana Makwatanyane Tsêkê Morewane wa sediti sa Makhuduthamaga. Yêna ebe-ele monna wa pelo-theri go ditaba ka moka tša leagô la Marota; e le kôkwane (kôkwane) ya pusho ya Thorometšane II go fihlela ka Sekukuni II. O be a nale mpho ya tsebo, ya go phuphutha melatwana ya kgoshi efe le efe, ge e a rogile mmileng wa bogoshi go dikomosasa fa ga Sekhukhune.

Kgoshi Michael Mashupjwe Dinkwanyane Sekwati.

Ke kwele Borraweshu ba re, ka sešma sa bôna se se rego: Mahlaku a ile le dithito, "The buttresses has gone with their fortifications". Yo, ke yêna kôkwane ya Marota ka bopara; ke yêna Mogale wa marumo a mehleng ya (1898-1910). Ke yêna a bego a shereleditše Marota ntweng ya Maburu le Mqisimane, ya diphôkgô tše pedi ga dibišana le dithaba le dithokgwa le nebotwana le meetšana ya leno la "Transvaal":

Ke yêna palamadibogô a sejakane ka tatagwe mokgôma Emogolo

983

P. 658

26.2

~~26.2~~

26.2

983

P. 658(1)

K34/120

Koshu ya Senatla le Masholosholo a gagwê
Shee:-

Mohleng wola! Kuwa laeng la "waterfall!"

Ke tishitie ka tumelo:

Ke kgosi Michael tisha!

Bahlubani ba gago DC.

Huraa! Huraa! "Hands up" huraa! DC.

658

it

Chief. Michael Dinkwanyane
(1856—1955)

P-658

wa ba bina Noko: Morêna "John" Dinkwanyane Sekwati Thulare.

Kgoshi Michael.

659
 Mmagwe ke Phuthedi morwedi wa Lebidike ^MMampuru wa Magakala. Leina le, la "Michael" le molebane gabotse-botse, ebe-ele motho yo bogale, a hloile bobé a rata kêrêkê ya lentšú la Ebangedi, a sarate mekgwana ya bofora bja Sepedi: Gore ke motho wa ditheresho, gaa tsêna gare ga Marota, bakgômana ba be ba shuthashu-tha; go bonagale gore go tsêna sôna sebata-kgomo sa marumo. Ebe-ele senatla gape a kwana le dinkgwete tša madira "Warriors" a Maisimane a "Lord Buller" fa Mashishing "Lydenburg", gomme ke ka baka lewo Maburu a bego a mohloile; fêla a e thekgile ka banna bo-ngaka Theo Rabie le Mortimare le bo- Morêna Sh. Schoemann le ba bang ba bego ba sena lehufa la marumo.

Kgoshi "Michael" a kwana le Morêna Jan Disusa a rêka naga (Fara) ya gagwe ya Boomplaats gomme yôna idimaele tše selelago (6 miles) go tloga toropong ya Makgowa, ka ngwaga wa (1907) ka setlemano se tee le setshabana sa gagwe sa Bapedi ka bawo e salego ba th^USwa ke digana thuto ka kuwa gaye Djate (Tšate) le Thaba-Lesêgô ka (1865).

Masogana a kgoshi ye a ba tsentsego sekolo sa thuto ya Mangwalo le bokrisete shiba:-

983

K34/120

659

- (1) Reverend Edward M.E. Motubatsi.
- (2) Mokgomana Godfrey L.M. Sekwati.
- (3) " Edwin K.K. Sekwati.
- (4) " Daniel S. Moruthane.
- (5) Mohunagatšana Johanna L. Masha.

Ba ka moka ga bōna, o ba fepile dijong, tefo tša sekole le diaparong ka menyaga e meteletšana; ba malapa awo a sego kgaufsi le madi a borōna bja Bapedi. A rōbala ka 1955; A.D.

■ Mampuru yo ke yēna Morwa-rrago
Kgoshi Morwamotšhe I; kuwa gaye
Mogekgomeng Tubatse "river".

660

Kgaoganyō 209

Mokgwa wa go kwa tša Mesō Moshate.

Ka leagō le mokgwa wa Sepedi, ke mohole le thswanēlō go dihlōgō tša magōrō a motse a fele a tsogēla kgorong ya Moshate; go dumedisha le go kwa tša mesō le madireng a difata. Se; borraweshu ba be ba phela ka mokgwa wo: e bile nke ke go boifa molato wa go se tsogēle kgorong ya Moshate, aowaa! Senthe ke thuto e kgolo ya leagō la bōna.

Gomme mokgwa wo, setlemegile go bohle ba "ratang" motse wa bōna, ebile se laetša thatano le boekokobetšo go Morōna Emogolo wa setshaba goba wa seletana sa ba bina le go bonagatša mokgwa wa senna; gobane ditshebi tše disēbēlago Moshate ditaba le ditabara dikwiwa gōna sebashong se. Madireng a difata, manyari a kgole le kgaufsi, tšohle dikwa ke Thulare pelega Magorwana a leagō la serota; kuranta ya Sepedi ke kgōrō ya Moshate. Monna yo a sakego a štēla kgōrō ya Moshate; o swantsšwa le monna yo baego ba re ke mabasading; gobane bagolo-golo ba boletše ba re: "Mmuludi a hlōka moditi molaš (Molawō) o tšeya ka tsēbē", gomme seēma se; ke sōna mankgapane.

660

983

K34/120

Bo-radikgōrō, mohlomong a se bonagale, ka matšatši a mmalwa, lebaka e le bolwetshi goba maetwana goba a rumilwe ke yōna kgōrō ka botsetedi bja metsane ye e lego kgujana.

661 Monna yo mongwe o re: "Kuranta ya rena bo- mahlōka thuto ya dikgapetla goba tsebo ya mangwalō, kuranta ya rena ke kgōrō ya Thulare; go kwa tša boshego le tša mesegare"; goriano lehlwaya-tšebē la Mafiri. Mokgalabjwe Tlaaka, yōna a re: "Leshwala "Attractive" la motho ke mogōlō, Moshate borraweshu ba be ba bowa melome e phadima ba bangwe ba phuthetše mathselaneng, rena ba mehleno re foya re be re bowe rele fōla; ka baka la khufafalo ya naga ya Bopedi Moobjwa o nwa Lepelle".

Makgalabjwe Mapitimetše a re: "Nna Senkgadikgomo ke be ke fo nka tša bawe ba ganago Magatiše Sekukuni I". Dinama ditlišwa ka magopo kgorong go tlo faa banna ba tšilego go kwa tša mesō (meswō).

Phepo ya banna ba kgōrō, go hlabeng ga letsatsi le madikšlō ripegile ka pušu ya Sekhukhune II fa Mohlaletse "Paradys" ka (1909) dikgomo dibolailwe ka baka la bolwetši bjo bjanago bja wēla fa Sekhukhuneland ka wōna ngwaga woo. "Mehleleng yeno go bowa dikwijana dire-too! Gomme re fele rj re gaitšano, mehleleng ya bo Magatiše le mehlananya ye mekopana ya Lesoka re be re phōrōla mahlong ka tshoolwana le go ganola morō wa pitse-kgolo goriano monna wa bohlole bja Tubatse".

Mongwadi wa Thamaga ya Mabjana a re: "Mehla yewo ge- e kabe e le mehleleng yeno ya selo se Makgowa ba-rego ke "Wireless"; e ka be sebeilwe kgorong ya Moshate gore go kuiwe madireng a tša Mafase".

Go tseba melaō le mekgwa ya dikahlolo e tsibja kgorong ya Moshate, ka baka lewo mang le mang, thato e mogapeletša go se a rogane le sebesho sa Moshate gore; ka mehla a be le pelo-theri ditabeng le mekgweng ya setshaba sa gabo.

Tau tša Hlōka Seboka.

Mo kgaoganyong ye, ke ratha (kgōthela) bana ba madi a borēna bja Marota, sewo balego sōna go borēna bja bōna; ka putshišo ye:-

Na bana ba kgōrō ya borēna bja Marota, ba ka dula sebokana sa bōna; kante le dihlogō tša motse wa Serota? Auwii! Putshišo ye, e teile phala mmaleng, bana ba Nthlwa; ka molaš le mokgwa wa serēna (Sekgoshi) sa Bapedi, ba nale Lekunutu la bōna la go kgōtha-kgōthēla se nkego se rapamisha bokgomana bja bōna; ka mo gare ga kgōrō go kante leagelong la Marota.

Gomme se, se dirwa kante le tsebo ya dihlogō tša dikgōrō tša motse; eupja e le selebanya bōna.

(a) Go lemoshana le go hlōkōmēla gore, nama e se ke ya bōka Leshimēlō, le go e letšana mekgweng ya boethswaro le bothaetšī; go dithsekišong mabapi le melato ye tlišwago fa kgorong goba sebashong sa bo- bōna neng le neng.

(b) Go lemoshana boethswaro bja bōna, ka garega motse le kante dileteng le go lemoša gore; Matšēpē a senya semelo sa bo-ngwana-Moshate wa sehlakwana sa ba bina-Noko ya rena.

(c) Go phafoshana go dithswanelo tša bōna, ka madulo (mašmō) a se bōna goba ka malapa a bo-bōna, le go e letša "advice" yo nkego o nale bjana-bja-kgoshi (boekgudišo) gore; go dirishwane ka thlomphanō le go hlompa Tona-kgolo ya kgōrō ya Moshate (Moshata) wa Marota (Bapedi).

662 (d) Go lemosha gore, ga e kabe fa go rena go nale wa letšōkōkō, mang le mang, a tlogele bo-yēna ka gabo goba go-iwa kgorong, mekgobeng le metseng, motho a tlogele sewo ka mathuding a bo, gore; kgobogo e se ke ya tsēna ka kgōrō ye ya Thulare.

(e) Lekunutu le la bana ba kgōrō, dihlogō tša motse wa serota ga ba na tokēlō ya go tsēna mo sedutung (sediting) se; go se ke gwaba gōna bo-ōkōla maudi a tlišwa fa kgorong ye; ka rena bana ba kgōrō ye.

663

983

K34/120

(f) Ngwana wa kgoshi, gaele wa dithsejana le maroganyana go batho, o fo bonwa bjaloka batho-ntle; o pōnagalō ye bohwišē le go ntšila (dihlong) ka go tetseba nyatšēgo ya semela "Character" sa gagwē.

(g) Ka baka lewo bana ba kgōrō ya moshate, ba nale tokšlō ya go e letšana nabapi le sekgoshana sa bōna; ka tokologo ya kgōrō ya borēna bja Bapedi "Bapedi Privy Council". Gomme lekumutu la bōna le ka se ke la sekamiša goba go phekgola mekgwa le melaō ya pusho ya setshaba sa Bapedi ba Thulare.

" Kgōrō ya Marota ga e na tumšlšlō gore masogana a a sego a nyala a batle Melato ya dithsškišo go Ramolato le Mmamolato - aowaa - owaa!

Mokgwa wa Marota, motho wa mosipidi yo a tšwago metseng ya kgonthe, a ka kgopelwa go lahlela la gagwe la difata, eupja a bonagala gore ga se lesoganyana; o ponagalong ya bonna-nna.

664

Kgaoganyō 211

Serštō sa kgorosho ya Makarapa
(1884-1909).

Ga e sale mehleng ya borraweshu le bomaweshu go sa agilwe Masehleng "Geeneinde", re be re e kwa kgōrōgō ya Masogana ga ba bowa sekgoweng ka thlabošo ya mokgolokwane e re: "Iiu! iiu!

Tsaatsa mpedi!

Makarapa a kgomo;

Mankga tshokela.

Iiu!"

Gomme mokgolokwane wo, o thagaretsa ke yo mongwe, wa basadi ba kgōrō yewo gomme go tsebēge gore; ka kgōrō ya Matubeng makarapa a gōrōgile lehono ka go ka thagaragetso ya lethabo.

Lege, ba be ba bërëka dikgomo-naka, go be go fo swana le ge ba bowa medirong fawo go nalego tshokêla "sugar"; serëtô e be e foba se tee fêla.

Ga ba khutšitše gomme ba šnšlêla ba re:-

"Hla-hla mpedi Makarapa a kgomo:

Re bo kgwahla borogoro;

Phaphathi o ja tša gagwe:

Tše dingwe di dutshi nokeng".

Mehlang yeno ga e sale gôna hlahla mpedi, dilele ka noka go khutšitšwe, gobane maštô a le a bego go sepelwa mosegare le boshego; ka dinawo a fetogile kgerulo ya leihlo ka bo-bo-Setshutshu-setšeya- difatanaga. E fore ngwana, a sa patile letlabjana, e be mmago ngwana o ya goya le go bowa ga Maloma a hwetše mofepi a sa bapala dikštô e le boroko bothsaadi.

Re be re re rebone Leselawatie, re re ke bjona hohlalifi bja nthla le thito, kganthe re bolêla tša bjaana "Childish" shewo Kgowadira Leratadineng; naa re eme kae Bagolokwane bana ba rena, ba ja ditshile tša bagwera ba bôna?

Rena rekwele borraweshu le bommaweshu ba re: Ga go kwalagala taletšano ya Masogana, mo garega motse ya go tšwêla Maburung go bërëka dikgomo, yare ga o butšiša morwago, wa kwa a re; mna ga ke rate! Ethloboge morwa Sekwati o tswetše segôle, o tlo ja ditshila tša barwa (barwa) ba bagwera ba gago; yo lapa leile le boori.

"Thamaga ya Mbjana ye: E tsinkelong gore, rena bahlakwana ke gôna ga re šetše gomme re tlogetšwe nyanyeng; auwii! go e thlokiša mahlatše ga renaa!"

Kgoshi Sekhukhune wa pele a e thêla a re: "Ke tlo shiya ke se seyago borwa, gomme gaele se seyago Tswetla ga Ramapulana; ke tlo tšeya sheep thšêbê ka sešala (se shala) morago". Na o be a bolêla, a swantsha eng go rena Bapedi? Na a kere kgoshi ye e be e rata gore ka moka bafenywa ba gagwe ba nešlê kinamšlô go yêna?

665

983

K34/120

Na lebaka keng, ge rena re sa nešlê kinamšlô go ba
refentšego ka marumo kantie le thuto ya mahlale le ya Bo-Modimo?
Baikaketsi re furile ke mang, yo a le furilego o tloba a go
forolla; dithsšhla ga ditšwane o lebala sela sa malôba (1877)!
Ga e shita kgoshi Tsulu modingwana wa leno la Afrika borwa, o
inakile, na wene namanyana Mopedi ke wene mang?

666

Kgaoganyô 212

A dira bjang Matôkwane go bakgogi?
(Dagga).

Mono ga Thulare, bakgemethi ba ditaodišo mabapi le
mohlashana, o bitšwago lebaki gomme ka leina le dikwêrô ba re;
ke matokwane ke gore - setlaetša.

Lebake (lebaki) ba re, bogolo-golo ba be ba sa letsebe,
gomme le thomile go tsebagala mehleng ya ge batho ba a tafala,
gomme ka kudu-kudu ka batho ba bowago kuwa bohlabšla-tšatši; ka
ba sipidi mehleng ya Moporoshiši. "Portuguese" ka batho ba
bafalaledi fa go Bapedi, le ka mohuta wa batho ba tšwago thokong
tša Mokwena "Crocodile River". Gaele rena Bapedi (Bakgatla)
lebaki gase selo sa gabo rena aowaa!

Motsibi wa lôna ebe-ele kgoshana Mokgeru Thulare
Morwamotshe, ke yêna a bego a sepešla kuwa go Maporoshiši a
rongwa ke tatagwe gomme sethunya setsibja Maroteng, ge Sepitle
a e thšla "ina la Thu!

Legôna matla a go kgôga Matôkwane a tile kudu mehleng ya
mphathô wa Kgoshi Morwamotshe wa bobedi gomme le mehleng yeno
bakgogi ba lôna ba safele ba re: Ke hlare sa makwa! "Goriano
Morôna Kgetshepe (Hlako) Ramalau Phala".

Kgoshi Morwamotshe II, ebe-ele mokgogi wa lôna, lege ba
bangwe ba Marota bakgôga lebaki le; ga le barate le ganana le
madi a bôna: Ba bangwe leya ba thsereanya ebe;

666

983

(1) Ditlašila - ba pherekana kélélé. ^{K³⁴/120}

(2) Dirótó tša go béréka ka sekgaphu.

(3) Dibodu tša go fohlwa dirobotše.

667

(4) Dijato tša go ja kudu, bomaja a sa khore.

(5) Go seleshé dijo, ba phele e le magwami.

(6) Go boleáisa kudu, botaba disafelego.

(7) Go homolšila kudu, bosethe sehumudi.

(8) Ba maroga le borumulane, a se tókwane.

Taštšo ya gore "Patši" gase selo, batho ha kgógagó ba kgóga ka dikutamong, ga le hlomphiwa fano Maroteng; gale swane le motshoko batho bafogo kgopelana pepeneneng gomme e be a ke sšbš! Ele lethabó gomme ba subishane e be ntšiele! Bašielane e be lethabó: Lebaki le nale lefetla la go betološa dibete go bawo ba sa kwanego le monkgó wa lóna, ka kudu-kudu basadi ba Serota; fano Maroteng lebaki "dagga" ke kgobosho go bolšila motho ka sešna sa lóna.

Le gaele Mohlare wa Shokeng, le a byalwa góna mo magaeng a bakgogi le barekišši ba lóna, le góna kuwa melapong ya dithaba.

8 Lebaki ke se sengwe "sera" mehleng yeno fa nageng ya gashu ga Sekhukhune, gobane matšatšši a, le bashemanyane ba mengwagane ye ló go kgogiwa lóna, go gobanywa le motshoko go tatiwa ka dipampiri "khaki-paper" se ke bohewe le kgatšla-morago dikolong mehleng yena.

Matókwane fano setshabeng sa Bopedi a ganana, a tswadiša Moolóšló, gomme ga go kgonégé phštlégó ya go le thibela; lenaba le e phele matla ka baka la thšké ya lóna e telele go balema (balimi) ba lóna. Bjalege, ka gore borraweshu ba be ba re; ke hlare sa mphatho wa Makwa, bjalo rena re tlóre ke hlare sa

668 mang? Lebaki "dagga" le swana le mabjalwana a bufa ba rego ke:

(1) Sekhokoyane.

(2) Sekhwela-mthini.

(3) Kolokolo (patsi/mampuru).

(4) Thatha le masenki.

(5) Shadikana (Mohlogotse).

K34/120

Mabjalwa a fepago bokaone mading a motho a se ga geshu, ke bjalwa sesotho le Hlama ya setebele le mothamagane le motšgō wa lefšhlō.

Mabjalwa a re sa tsebego kudu ke a sekgowa, gomme a bogale go fitiša a no a se ga gabo rena; gomme ka gore ke mabjalwa a Moshate legaele merupa re fo gampela mafelelo re gake ke tsela: Goriano ke gore, ke dinwo tša setshaba se senago le tsebo le go hlomphe bo bōna, ga ba swane le bawo ba itirago bjaloka bo ramphekile (rampekile).

Go dilewa kamoka, sewo mang le mang a rego go sija se phekgole kgopolo ga ba mokgwa wa gagwe, ke sebe bophelong bja motho yewo; go kaone ge o palelwa ke go se lahla ka noshi a riye go banna ba Mehlatšišō ba go hlatšiše o e khutše go phela ka kgelegong "imprisonment".

Baswana ba boletše ba re: "Hlare sa mushi ke go tlogšla", go bjalō le rena a re shirogeleng dinwo tše bogale, ditlogo senya bophelwana bja rena fa nameng, ga re shitwa ke go phemšla nama, na moya wōna re tlo kgōna bjang go phemšla dikštlō tša kuwa lefaseng la Moya badimong?

Kgaoganyō 213

A keng sehlopilego leratadima le motho?

Aowaa! morwa Thulare: Re kwele borraweshu gomme le bōna ba re; ba kwele bo-makgolo ba bōna gore; dile ka moka Mohlodi wa tšōna ke Modimo wa badimo: Gomme nthla ga re fihlélélélē go e nyonkulla, féla, theresho ba re ka moka dile ke Yēna Mohlodi wa tšōna; ke gōna fawe tsebo ya rena e felelago nthse. Gomme kantle ga mowe ga re kgōnš go fihla felo, le bōna borraweshu ba re; ba hlatšlšla tsebo ya tše godimo-dimo.

Ka gobane, ba be ba re; dinaletšane ke dibesho tša dikgōrō, kuwa ~~im~~ leratadineng go goditšwe mello.

K34/120

Gaele Modimo Wōna ba bolšla gore; O gōna e lego Yēna Modiri wa dilo ka moka, leina la gagwe ke Modimo Wa Badimo - O gōna kuwa a - lego nthse, gomme ke Yēna a go bopa lefase le, le yēna motho o bupile ke Wōna.

Bjalege borraweshu ba re, Letšatši ke sebesho se segolo sa kgōrō ya Moshate, sa mollo o mogolo wa Makiri, gaele Kgwedi yō yōna ba re; e re laetša mabaka le dinakō tša áitlang tša ngwaga le go tsibisha basadi le methepa mokgwa wa bōna wa sesadi "Menses" ga e binela tshwene goba Makala-kaleng! Ke tšōna dinakō tša bōna go hlaapa, gomme ba re; lefase le lōna e foba phaphathi le in filo dula ga le tēkatšē, go sepela letšatši le kgwedi le dinaletšane tše dingwe gōna kuwa leratadimeng.

670

Kgoshi Sekhukhune wa bobedi: "O be a re, ga lere lefase leya dikologa hleng ga re ke re hwetša dikgōrō tše tša rena di retelegile ga letšatši le hlaba aowaa! Banna ga ke lekwe lereng mpotšeng gabotse".

Morōna Abel Kgabe Mpjana Makgeru ka ngwaga wa (1916), a bolšla a re: "Ga re sale kuwa gaye Maroteng ka ngwaga wa (1855); borraweshu ba be ba laodiša gore Modimo O gōna wa go hlōla dilo ka moka gomme e filore mohleng ga Kgoshi Sekhukhune I a fapane le barutiwa ba Moruti Alex Meresenkey ka dipelaetšano tša bōna ke ge re rakwa; gomme gore, Modimo O gōna gase rathōna ka go kwa Beibele aowaa! Mothe yo re thomilego go kwa ka Yēna ke Jesus Kristus Morwa wa Modimo".

* Bapedi gaele Jehofa Modimo, ba O tseba gomme tsela ya bōna, ya go bolšla Maye, ke yagoya nabitleng a bo rrabo le makgolo ba bōna; go bolšla naba ka diloba "Sacrifices" ka kgomo, nku le bjalewa goba pudi ya phōškō:

Se, se sa dirwa le mehleng yōno le wōna Majakane; ba dira e be menyanyana e bitšwago "Parties" ke wōna mokgwa wa go rapšla Bahu (badimo).

(Bona Kgaoganyō 202).

Kgaoganyš 214

Seriteletšo "Conclusion".

These Manuscriptions of the "Themaga ya Mabjana":

I do hereby recommend that, this book be made or printed as, the

"Themaga ya Mabjana".

In memorial to Peace Paramount Chief

Sekwati I.

For all Customs and laws of Bapedi, of the past and the present.

Edw. M.E. Motubatsi

Ex-Senior Secretary

"Maroteng" Chiefs.

23rd November 1963.

Loopspruit 41. Bapedi Tribal farm:

Nebo area.

ends